

Magyarország Alkotmánybírósága
1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

Tárgy: alkotmányjogi panasz

a Kúria Pfv.I.20.328/2020/3. sorszám alatt hozott határozatával szemben

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: IV/ 02 034 - 0 / 2020	
Érkezett: 2020 DEC 07.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 3 db	2

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott Váci Ügyvédi Iroda (

II. | ca

korábban csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselője az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő:

Kérem a T. Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Kúria Pfv.I.20.328/2020/3. számú határozatának alaptörvényellenességét és azt az Abtv. 43. § (1) bekezdés alapján semmisítse meg, mivel az ítélet sérti az XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes eljáráshoz való jogot, valamint a XIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tulajdonhoz való jogot.

Az Abtv. 52. § (5) bekezdésére és 57. § (1a) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013 (II. 27.) Tü. határozat 36. § (2) bekezdésére tekintettel kijelentem, hogy a jelen alkotmánybírósági ügyben előterjesztett alkotmányjogi panasz indítványomban szereplő személyes adatok nyilvánosságra hozatalához nem járulok hozzá.

Indokolás:

1. A tényállás összegzése, pertörténet

Indítványozó 2019. január 5. napján keresetet terjesztett elő a Keszthelyi Járásbíróságon, melyben kérte, hogy a [REDACTED] alatti ingatlan tulajdoni lapján az I. rész 4. sorszám alatt a 33.381/2016.03.25. számú földhivatali határozattal történt bejegyzést igazítsa ki a 30.709/1992.XII.31. számú bejegyzés ranghelyén akként, hogy „Illetli a [REDACTED] nú ingatlant terhelő földhasználati jog 53 m²-re” és a bejegyzésben szereplő „bérleti szerződés időtartamáig” korlátozást törölje, és az ennek megfelelő kiigazítás türéseire kötelezze az alperest, valamint keresse meg az ingatlanügyi hatóságot az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés kiigazítása érdekében.

Keresetlevelében Indítványozó előadta, hogy a [REDACTED] atti ingatlan az ő tulajdonában áll, melyet házassági vagyontökösség megszüntetésének jogcímén 2009. évben szerzett meg.

Az ingatlan teljes tulajdoni lapján az I. rész 4. sorszám alatti bejegyzés tanúsága szerint a [REDACTED] sz. alatti felépítményt illeti az alperes kizárólagos tulajdonát képező [REDACTED] alatti ingatlant terhelő földhasználati jog 53 m²-re a bérleti szerződés szerinti időtartamig.

A földhasználati jog bejegyzésére a Keszthelyi Földhivatal 30.709/1992.XII.31. számú határozata alapján került sor, amikor az Indítványozó jogelődje megszerezte a [REDACTED] alatti önálló felépítmény tulajdonjogát, és ezzel egyidejűleg történő önálló épületfeltüntetés során a felépítmény a [REDACTED] atti földrésztletre földhasználati jog került bejegyzésre telekalakítási eljárás során. A határozat rögzítette, hogy a bejegyzés a Szigligeten 1992. április 20. napján, valamint október 1. napján kelt kérelmez, vázrajz, használatba vételi engedély, valamint a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság engedélye alapján történt.

Indítványozó 1987-ben korlátozás nélküli építési engedélyt kapott egy pavilon megépítésére a Vonyarci Tanácstól. Ez a terület akkor még a székesfehérvári vízügyi igazgatóság kezelésében állt. A földhasználati jog kérelmezésére 1993-ban került sor, amelyet a vízügyi igazgatóság megadott, ezen semmilyen korlátozás nem szerepelt. A manuális tulajdoni lapra feltüntetésre került, hogy [REDAKT] földhasználati jog illeti meg.

A Keszthelyi Járási Hivatal 2019. január 23. napján hatósági bizonyítványt állított ki Indítványozó részére. A hatósági bizonyítványból kitűnt, hogy a manuális tulajdoni lapon a „bérleti szerződés időtartamáig” kitétel sehol nem szerepelt, ezt azonban egyik bíróság sem vette figyelembe az eljárás során, és ezen bizonyíték elutasításának indokát sem foglalmazták meg.

Az eljárás során beszerzett tulajdoni lapok közhiteles bizonyítékként mutatták, hogy Indítványozó állításai teljes mértékben megalapozottak.

A [REDAKT] z. alatti ingatlan manuális tulajdoni lapjának I. részén az került bejegyzésre, hogy az ingatlant illeti a [REDAKT] alatti ingatlan mindenkor tulajdonost terhelő földhasználati jog. A [REDAKT] alatti ingatlan helyrajzi száma a manuális tulajdoni lap szerint 1995. évben telekmegosztás során a [REDAKT] a, majd belterületbe vonás és telekhatárrendezés folytán [REDAKT] ozott.

Indítványozó a keresetében hivatkozott arra, hogy feltehetően a manuális tulajdoni lap számítógépes adatfeltöltése során került a [REDAKT] alatti ingatlan tulajdoni lapjára a vitatott bejegyzés, miszerint a földhasználati jog csak a bérleti szerződés időtartamáig illeti meg a jogosultat.

Indítványozó 2016. év során észlelte, hogy a [REDAKT] alatti ingatlan tulajdoni lapján helytelenül szerepel a korlátozás. A földhivatal 33.381/2016.03.25. számú határozatában az Indítványozó javításra irányuló kérelmét elutasította, azonban a földhasználati jog területi mértékét 47 m²-ről 53 m²-re javította át, ezzel is elismerve az adatfelvitel során fennálló hibát. A határozat elleni fellebbezést a Zala Megyei Kormányhivatal elutasította. A közigazgatási határozat ellen Indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyet a Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.K.27.249/2016/8. számú ítéletében elutasított arra tekintettel, hogy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés tartalmi helytállóságát közigazgatási eljárás során az ingatlanügyi hatóság, mint regisztratív szerv nem vizsgálhatja.

Indítványozó határozott álláspontja volt tehát, hogy a földhasználati jog bejegyzésekor helytelenül került feltüntetésre a tulajdoni lapon a „bérleti szerződés időtartamáig” megjegyzés, mivel az erről szóló, a földhasználati jogot korlátozó rendelkezés az ingatlan-nyilvántartási bejegyzést foganatosító földhivatali határozatban, sőt a bejegyzés alapjául szolgáló okiratokban sem szerepel.

A Keszthelyi Járásbíróság 5.P.20.026/2019/12. számú alatt meghozott ítéletében az Indítványozó keresetét elutasította. Az elsőfokú bíróság indokolásában kifejtette, hogy a felperesi jogelőd és az alperes jogelődje a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság területbérleti szerződéseket kötöttek egymással, melyek egy része jelenleg már nem fellelhető. A 2003. évben kötött területbérleti szerződés szerint a szerződő felek megállapodtak abban, hogy a bérleti szerződés megszűnése esetén a felperesi jogelőd a tulajdonát képező épületet saját költségén köteles lebontani, és az eredeti állapotot helyreállítani. (Megjegyzendő, hogy a bíróság ítéletében elírás szerepel, hiszen a területbérleti szerződés helyes dátuma 2001.) A peres felek között ugyanilyen tartalommal kötött bérleti szerződés 2013. december 31. napjáig állt fenn. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint Indítványozó felperes az ingatlan tulajdonjogát 2009-ben szerezte meg. 2009-ben már feltüntetésre került, hogy a földhasználati jog a bérleti szerződés időtartamáig illeti meg Indítványozót. A nemo plus iuris elve alapján az Indítványozó felperesnek több joga, mint ami jogelődjének volt, nem lehet.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy utólag nem megállapítható az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzés ideje, figyelemmel arra, hogy a peres felek között korábban folyamatban volt perben már megállapítást nyert, hogy az ingatlanhasználattal kapcsolatban a peres felek jogelődjei több bérleti szerződést kötöttek egymással, és ezek egy része utóbb nem került elő. Feltehetően a felek közötti első szerződések tartalma alapján került sor a bejegyzésre. A felperesi jogelőd ezen bejegyzés ellen nem tiltakozott, erre figyelemmel a bejegyzés ellen utóbb felperes sem hivatkozhat arra, hogy a bejegyzés folytán sérelmet szenvedett. A bíróság álláspontja szerint az Indítványozónak nem sikerült bizonyítania azt, hogy a bejegyzés téves lett volna.

Indítványozó jogi képviselője útján az elsőfokú bíróság ítéletével szemben fellebbezést terjesztett elő. Ebben előadta, hogy a perbeli kereset alapjául szolgáló tényállásból, de különösen földhivatali okiratokból egyértelműen megállapítható volt, hogy a számítógépes nyilvántartásba bejegyzés alapjául szolgáló okirat nélkül került feltüntetésre a keresetlevélben vitatott korlátozás.

Ismételten előadta, hogy a földhasználati jog a Keszthelyi Földhivatal 30.709/1992. számú határozatával került bejegyzésre, mely földhivatali határozatban nem szerepelt semmiféle korlátozás a földhasználati jog időbeli terjedelmét illetően. Álláspontja szerint teljeskörűen bizonyítást nyert a nyilvántartás helytelensége, mivel a nyilvántartás, vagyis a számítógépen vezetett tulajdoni lap tartalma nem egyezik az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapjául szolgáló okiratok és földhivatali iratok tartalmával, és nem került elő a földhivatali okirattárból olyan irat, amely a korlátozás bejegyzésének okirati alapját képezhette volna.

A Zalaegerszegi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 3.Pf.20.463/2019/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A másodfokú bíróság ítélezése alapjául elfogadta az elsőfokú bíróság által a bizonyítékok okszerű mérlegelésével megállapított tényállást. A bíróság álláspontja szerint nem állapítható meg, hogy a felperes a per megindításakor bármilyen sérelmet szenvedett volna az általa vitatott, téves vélt bejegyzés folytán, miután a Zalaegerszegi Törvényszék jogerős ítéletével a perbeli építmény lebontására kötelezte őt. Önmagában a földhivatali bejegyzés alapjául szolgáló okirat hiánya nem eredményezheti a bejegyzés téves voltát, illetőleg a bejegyzés alapjául szolgáló jogügylet érvénytelenségét.

Indítványozó 2020. február 7. napján felülvizsgálat iránti kérelmet terjesztett elő a másodfokú bíróság ítéletével szemben. Ebben kérte a Zalaegerszegi Törvényszék 3Pf.20.463/2019/4. számú ítéletének hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság ítéletének az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyó rendelkezéseinek megváltoztatását. Ekörben hivatkozott a rPtk. és a Ptk. vonatkozó rendelkezéseire, valamint a Kúria BH2012.193. és BH2014.210. számú döntéseire, valamint a Kúria 2218/2010. számú polgári elvi döntésére.

A Kúria Pfv.I.20.328/2020/3. számú végzésével a felülvizsgálatot megtagadta, tekintettel arra, hogy az ítéletekben jogszabálysértés nem valósult meg.

2. A megtámadott ítélet jogerős volta

A Kúria végzésével szemben fellebbezésnek, mint rendes jogorvoslatnak helye nincs, így az a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. tv. 358. § (2) bekezdése értelmében – *Az a határozat, amely ellen nincs helye fellebbezésnek, a kihirdetésével emelkedik jogerőre* – jogerős. Az Abtv. 27. § b) pontjában szereplő befogadhatósági feltétel – „*az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette*” – teljesül.

Tájékoztatom a T. Alkotmánybíróságot arról, hogy az ügyben más rendkívüli jogorvoslati eljárás – perújítás, jogorvoslat a törvényesség érdekében – kezdeményezésére nem került sor.

3. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére nyitva álló határidő betartása

Előadom, hogy a Kúria végzését 2020. október 8. napján kapta kézhez Indítványozó. Ennélfogva az indítvány benyújtására az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt követelménynek – „*[a]z alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül [...] lehet írásban benyújtani*” – az alkotmányjogi panasz megfelel.

4. Az indítványozó közvetlen érintettsége

Indítványozó az alkotmányjogi panasszal megtámadott jogerős végzés felperese volt, akinek személyét a Kúria döntése közvetlenül érintette.

5. Az Alaptörvényben biztosított jog sérelme

5.1. Indokolási kötelezettség, mint a tisztességes eljáráshoz való jog része

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

A jogállam fogalma elképzelhetetlen a jog által felállított, független és pártatlan bírósághoz fordulás joga nélkül, amely megfelel a tisztességes eljáráshoz való jog által támasztott követelményeknek.

Az indokolási kötelezettség nem csupán egy formális követelmény, hanem sokkal inkább annak a biztosítéka, hogy a hatóság vagy bíróság az adott ügyben körültekintően döntsön. Az indokolásnak éppen ezért tartalmaznia kell a döntés lényeges ténybeli és jogi alapjait, továbbá a döntés meghozatala során figyelembe vett egyéb tényezőket. Azon kérdés eldöntése, hogy milyen részletesnek kell lennie az indokolásnak, és hogyan kell azt közölni, az adott szerv kompetenciája. A bíróság az indokolás terjedelmét mindig az adott döntésnek megfelelően határozza meg, tekintettel az indokolási kötelezettség céljára, amely tulajdonképpen a döntés kiértékelése az érintett személy számára.

Megjegyzendő továbbá, hogy a hatóság indokolási kötelezettsége szorosan összefügg a bírósági felülvizsgálat lehetőségével. A hatékony bírósági felülvizsgálathoz ugyanis elengedhetetlen, hogy a bíróság tudatában legyen azoknak az indokoknak, melyekre alapítva a hatóság a döntését meghozta.

Az indokolási kötelezettség megfelelő teljesítésének azonban nem csupán instrumentális értéke van (a jogorvoslati jog gyakorlásának megkönnyítése), hanem önmagában véve is értéket hordoz: az emberi méltósághoz való jogból levezethető, hogy azok számára is érthetőnek kell lennie az ítéletnek, akiknek eljárásjogi okokból már nincs lehetőségük jogorvoslat benyújtására. Egy demokratikus politikai közösség minden tagjának joga van tudni, hogy a közhatalmat gyakorló szervek milyen indokok alapján hoztak öt érintő döntést (az igazolás kultúrája).

Az indokolási kötelezettség az Emberi Jogok Európai Egyezményében meghatározott tisztességes eljáráshoz való jognak is a része. Az Alkotmánybíróság korábban már megvizsgálta az Egyezmény és az Alaptörvény rendelkezései viszonyát.¹ Ennek nyomán megállapította, hogy az Egyezmény 6. és 7. Cikke, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)-(2) és (4) bekezdése szabályozási alapjaikat tekintve összevethetők. Az Egyezmény 6. Cikk 1. bekezdésének első mondata értelmében: „Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.” Ennek tartalmilag - némi eltéréssel - megfelel az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése. Az Egyezmény 6. Cikk 2. bekezdése szerint: „Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.” Az ennek megfelelő alapjogi rendelkezést az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése tartalmazza. Az Egyezmény 7. Cikkének 1. bekezdése fogalmazza meg a *nullum crimen sine lege*, illetve a *nulla poena sine lege* elvet a következőképpen: „Senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely elkövetése idején a hazai vagy nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni.” Ennek megfelelő alapjogot az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdése biztosít.

Ahogy arra az Alkotmánybíróság is korábban utalt², az Emberi Jogok Európai Bírósága az indokolt bírói döntéshez való jogot az Egyezmény 6. Cikkében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog részének tekinti. E jog pontos tartalma a Bíróság elmúlt évtizedek során számos döntésében kimunkált, széleskörű gyakorlatából olvasható ki. E körben a Bíróság kiindulópontja az, hogy a bírói döntésekkel szemben valamennyi demokratikus jogállamban elvárható az objektivitás és az átláthatóság, ami egyfelől elejét veszi az önkényes hatósági és bírósági döntéshozatalnak, másrészt erősíti a bírósági döntéshozatalba vett közbizalmat, és a bírói döntések tekintélyét. (*Taxquet kontra Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 90.; legutóbb megerősítve: *Shala kontra Norvégia*, 15620/09.; 2012. július 10.; § 29.) A Bíróság következetes gyakorlata szerint a tisztességes eljárás és a jogállamiság elvéhez tartozik az a követelmény, hogy a bíróságok a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be. (*Suominen kontra Finnország*, 37801/97.; 2003. július 1.; § 34.; legutóbb megerősítve: *Vojtěchová kontra Szlovákia*, 59102/08.; 2012. szeptember 25.; § 35.) A Bíróság olvasatában az adott bírói döntés természete, és az alapul fekvő egyedi ügy körülményei határozzák meg, hogy milyen terjedelmű és mélységű indokolás elégíti ki az indokolási kötelezettség egyezménybeli követelményét. Ebből következően az indokolt bírói döntéshez fűződő jog megsértését kizárólag az alapul fekvő egyedi ügy összes körülményeinek vizsgálatát követően lehet megítélni. (*Tatishvili kontra Oroszország*, 1509/02.; 2007. február 22.; § 58.; *Grădinar kontra Moldova*, 7170/02.; 2008. április 8.; § 107.; legutóbb megerősítve: *Sholokhov kontra Örményország és Moldova*, 40358/05.; 2012. július 31.; § 67.) Éppen ezért elképzelhető, hogy valamely részletkérdésre vonatkozó indokolás teljes elmaradása nem, míg egy lényegesebb kérdésre vonatkozó hiányos indokolás viszont az Egyezmény 6. Cikkében biztosított jog megsértését idézi elő.

A Bíróság az indokolások fogyatékoságának foka tekintetében kijelölte azt a határvonalat, amely elválasztja az Egyezménynek megfelelően indokolt határozatokat az Egyezményt sértő hiányos vagy fogyatékos indokolást tartalmazó határozatoktól. Ennek során a Bíróság elvi élel szögezte le, hogy az indokolt hatósági döntéshez való jog semmiképpen sem jelentheti azt, hogy az ügyben eljáró bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné. (*Hiro Balani kontra Spanyolország*, 18064/91.; 1994. december 9.; § 27.; *Ruiz Torija kontra*

¹ 30/2014. (IX. 30.) AB határozat

² Ld. 7/2013. (III. 1.) AB határozat

Spanyolország, 18390/91.; 1994. december 9.; § 29.; *García Ruiz kontra Spanyolország*, 30544/96.; 1999. január 21.; § 26.; *Hirvisaari kontra Finnország*, 49684/99.; 2001. december 25.; § 30.; legutóbb megerősítve: *Sholokhov kontra Örményország és Moldova*, 40358/05.; 2012. július 31.; § 67.) A Bíróság ugyanakkor azt is elvi élel mondta ki, hogy a döntéssel szemben feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indoklásában is adjon számot. A Bíróság álláspontja szerint nem felel meg az Egyezmény 6. Cikkében foglalt elvárásnak, ha a felülbírálati bírói fórum az alsóbb fokú bíróságnak az ügy lényegi kérdései tekintetében kifejtett érveit további vizsgálat és a vizsgálat indokainak előadása nélkül hagyja helyben. (*Helle v. Finnország*, 20772/92.; 1997. december 19.; § 60.; *Karakasis v. Görögország*, 38194/97.; 2000. október 17.; § 27.; *Boldea v. Románia*, 19997/02.; 2007. február 15.; § 30.; *Tacquet v. Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 91.; legutóbb megerősítve: *Vojtěchová v. Szlovákia*, 59102/08.; 2012. szeptember 25., § 35.) A Bíróság az indokolási kötelezettség teljesítésének vizsgálatakor figyelemmel van arra is, hogy az indokolás hiánya vagy fogyatékossága valamely fél írásban megfogalmazott, világosan és pontosan körülírt kérdését érinti-e. (*Hiro Balani kontra Spanyolország*, 18064/91.; 1994. december 9.; § 28.; *Ruiz Torija kontra Spanyolország*, 18390/91.; 1994. december 9.; § 30., legutóbb megerősítve: *Ilyadi kontra Oroszország*, 6642/05.; 2011. május 5.; § 44.)

Az Egyezmény jogvédelmi rendszerében a bírói döntéseknek a tisztességes eljárás által megkövetelt indokolása iránti igény egyfelől szoros összefüggésben áll a jogorvoslathoz fűződő joggal, ugyanis e jog hatékony gyakorlására kizárólag a bíróság döntését alátámasztó indokok ismeretében nyílik valódi lehetőség. (Erről lásd: *Baucher kontra Franciaország*, 53640/00.; 2007. július 24., §§ 47-51.) Másfelől szoros összefüggés mutatkozik az indokolási kötelezettség teljesítése, és a tisztességes eljáráshoz fűződő jogból fakadó azon alkotmányos igény között, hogy az eljárásban szereplő fél meghallgatást nyerhessen, azaz kérelmét a bíróság megvizsgálja. (Erről lásd: *Shala v. Norvégia*, 15620/09.; 2012. július 10., § 29.) Ennek oka az, hogy kizárólag a kellő alapossággal indokolt bírói határozatból tűnhet ki, hogy az ügyet eldöntő bíróság ténylegesen figyelembe vette-e a felek által előterjesztett bizonyítékokat és érveket.

Az indokolási kötelezettség az Európai Unió jogában is meghatározó alapelvnek számít, azon kevés követelmény közé tartozik, amely kifejezett alapszerződéses rendelkezésen alapul.³ Ennek értelmében kötelező meghatározni azokat az indokokat, melyeken a közösségi aktus nyugszik, egyben közzé is kell tenni őket. A kötelezettség terjedelme az adott egyedi ügy körülményeitől függ. Annak elbírálásához, hogy a hatóság eleget tett-e ezen kritériumnak, a Bíróságnak olyan tényezőket kell vizsgálnia, mint az intézkedés tartalma, az indokok természete, vagy a felek érdeke. Az indokolásnak nem kell kiterjednie valamennyi tényre és jogszabályra, a hatóság feladata ugyanis eldönteni, hogy melyek a lényegesekek.

A bíróság által kihirdetett ítéletet indokolni kell. Az ítélet indokolása írásban történik, a bíróság köteles az ügyfél által felvetett valamennyi érvre kitérni, amelyek a meghozott döntést igazolják. Ezen kötelezettség terjedelme az adott döntés természetétől függően változhat. Az adott indokolásnak meghatározottnak, az ügy releváns tényeihez igazodónak kell lennie, nem korlátozódhat csupán a jogszabályok meghatározott szakaszaira.

Ugyanakkor, ahogyan arra az Európai Bíróság a *Ruiz Torija- ítéletben*⁴ rámutatott, nem szükséges részletesen kitérni valamennyi érvre. Az indokolásban alkalmazott jogi terminológia különösen fontos a felek számára, hogy megértsék őket. Külön figyelmet kell fordítani a más szakterületekről származó kifejezések használatára, amelyek alkalmanként jogi kontextusban már nem megfelelőek, jelentéstartalmuk megváltozhat.

Magyarországon az indokolási kötelezettség a bíróságok számára rendkívül szüksézávan kerül meghatározásra.

A régi Pp. szerint: 221. § (1) *Az ítélet indoklásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyeken a bíróság ítélete alapszik. Meg kell röviden említeni azokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, végül utalni kell azokra az okokra, amelyek miatt a bíróság valamely tényt nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a feljánlott bizonyítást mellőzte.*

Az új Pp. szerint: 346. § (5) *A jogi indokolás tartalmazza az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését, a megállapított tényekre vonatkozó bizonyítékokat azokkal a körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállítást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a feljánlott bizonyítást mellőzte. A jogi indokolás tartalmazza azokat az okokat is, amelyek miatt a bíróság jogkérdésben eltért a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától, vagy az arra irányuló indítványt elutasította.*

³ Ld. ECC 190 és 191. szakaszai.

⁴ Ld. *Ruiz Torija v. Spain* judgement of 9 December 1994.

Ezen kívül pedig legfeljebb a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvényre támaszkodhatunk, ami kimondja: „A bíróság a határozatát - ha törvény másképpen nem rendelkezik - indokolni köteles.”⁵

Magyarország Alkotmánybírósága az indokolási kötelezettséget az igazságszolgáltatással összefüggésben, a bírói függetlenség immanens elemeként határozta meg. A bírói függetlenség biztosításának alkotmányos kötelezettsége tehát a bíró ítélkező tevékenységére vonatkozik: a bíró arra nem utasítható, hogy a jogvitát miként döntse el, abban nem befolyásolható, hogy a jogszabályok előírt keretek között milyen terjedelemben és milyen körben vegyen fel bizonyítást, s a bizonyítékokat hogyan értékelje. Ugyanakkor a bírói tevékenység alapvető kritériuma, hogy a döntés - a jogszabályok által meghatározott eltérő mélységű és jellegű - indokolási kötelezettséggel jár együtt.⁶

Az eljárás tisztességének alkotmányos követelményrendszerét a 2011. december 31-éig hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdése úgy fogalmazta meg, hogy „a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.” A tisztességes eljárás alkotmányos előírásának lényeges tartalmát tekintve 2012. január elsején hatályba lépett Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a korábban hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdésével azonosan rendelkezik, amikor kimondja, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelességeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”⁷

Az alkotmánybírósági gyakorlat folyamánként az indokolási kötelezettség bekerült az Alaptörvény rendelkezései közé is: „A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”⁸ Ezen jog nevesítése mindenképpen előrelépést jelent korábbi Alkotmányunkhoz képest, azonban az alkotmányozási folyamat deficitjeként értékelhető, hogy ez csupán a közigazgatási hatóság számára jelent *expressis verbis* kötelezettséget, a bírósági indokolás vonatkozásában a régi megoldás maradt meg, tehát az indokolási kötelezettség nem kerül külön nevesítésre a tisztességes eljáráshoz való jogon belül.

Az Alaptörvény hatályba lépése ezen alapjog tekintetében nem hozott lényegi változást. Az Alkotmánybíróság a – későbbi hasonló tárgyú döntéseinél⁹ precedensként értékelt – 7/2013. (III. 1.) AB határozatában megállapította ugyanis, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor - az Alkotmánnyal fennálló tartalmi és kontextuális egyezés okán - irányadónak tekinti a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot.

Ezen döntésében rámutatott arra, hogy „[...] az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.”

Hangsúlyozandó, hogy az Alkotmánybíróság a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon.¹⁰

⁵ 2011. évi CLXI. törvény 13. § (1) bekezdés

⁶ Vö. 54/2001. (XI. 29.) AB határozat

⁷ Ld. 7/2013. (III. 1.) AB határozat

⁸ Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének második mondata.

⁹ Ld. többek között: 3007/2016. (I. 25.) AB határozat; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat; 3065/2016. (IV. 11.) AB határozat; 3075/2016. (IV. 18.) AB határozat; 3084/2016. (IV. 18.) AB végzés

¹⁰ 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés

Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat.¹¹

Az Alkotmánybíróság 3173/2015. (IX. 23.) AB határozatában megállapítja, hogy a kirívó jogértelmezési hibára, egyfajta contra legem értelmezésre alapozott bírósági ítéletek a tisztességes eljárás követelményének sérelmét eredményezhetik.¹²

Az indokolási kötelezettség alkotmányos minimuma két alapvető követelményt támaszt a bíróságokkal szemben a felek által előterjesztett, az ügy lényeges kérdéseit érintő észrevételeket, bizonyítékokat érintően. A bíróságnak egyfelől figyelembe kell vennie, azaz mérlegelnie kell ezeket az észrevételeket. Másfelől, a mérlegelés eredményének indokairól számot kell adnia a döntésében. Az előbbi követelmények tényleges érvényesüléséről pedig csak akkor beszélhetünk, ha azok az írásba foglalt bírói indokolásból egyértelműen kitűnnek.

Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme a fentiek alapján tehát alkotmányjogi panasz alapján bírósági döntés megsemmisítéséhez vezethet.

A tárgykörben legutóbb hozott, a panasznak helyt adó döntésében – 3007/2016. (I. 25.) AB határozat – pontosan ezen gondolatmenet alapján nyilvánított alkotmányellenesnek a testület egy bírósági döntést.

5.2. Tulajdonhoz való jog

Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerint „[m]indenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez.”

A tulajdonhoz való jog alkotmányos védelmének kereteinek meghatározásában a T. Alkotmánybíróságnak széles mérlegelési jogköre van.

Az Alkotmánybíróság 3009/2012. (VI. 21.) AB határozatában a tulajdonhoz való joggal kapcsolatban következőket állapította meg: „A tulajdonhoz való jogot tartalmilag megegyező megfogalmazásban tartalmazta az Alkotmány 13. § (1) bekezdése is. Az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság feladata az Alaptörvény védelme. (...) megállapítható, hogy a tulajdonhoz való jogot, mint alapjogot, az Alkotmányhoz hasonlóan az Alaptörvény is garantálja, így a tulajdonhoz való jog értelmezése során az Alkotmánybíróság által korábban tett megállapítások továbbra is irányadónak tekinthetők.” Ugyanakkor más vagyoni értékű jogok – például a szerencsejáték-engedélyek/koncessziók [26/2013. (X. 4.) AB határozat] – vonatkozásában a T. Alkotmánybíróság már végzett el ilyen vizsgálatot, a vagyoni értékű jogok között rejlő különbségek miatt ezt a jelen tárgykörben is indokolt lehet.

Az Alkotmánybíróság 8/1998. (III. 20.) AB határozatában rámutatott arra, hogy „a nyilvántartás közhitelessége az ingatlan-nyilvántartó fontos – nélkülözhetetlen – alapelve. Ez az alapelv nem jelenti azonban az ingatlan-nyilvántartás közérdekű adatainak kétségtelen és kivételt nem tűrő valódiságát, hitelét. (...) Az ingatlan-nyilvántartás adatainak a valósággal való megegyezése tehát csak az ellenkező bizonyításáig áll fenn, mert hisz ingatlanra vonatkozó jogok és tények az ingatlan-nyilvántartáson kívül is keletkezhetnek. Így a valósággal való egyezés szempontja, amely a közhitelességnek csak egyik - korlátozottan érvényesülő - vonatkozása, a tulajdonhoz való alkotmányos alapjogból közvetlenül nem vezethető le. (...) A közérdekű adatokhoz való hozzáférhetőség alkotmányos követelménye azonban nem jelent egyúttal feltétlen alkotmányos garanciát a közérdekű adatok közhitelességére.”

Az Alkotmánybíróság 5/1995. (III. 13.) AB határozatában megállapította, hogy „az ingatlan-nyilvántartás adatai közérdekű adatok, az ingatlan-nyilvántartás közhiteles nyilvántartás. Az ingatlan-nyilvántartás - mint a nemzeti ingatlanvagyon leltára - egyebek között csak akkor tudja betölteni rendeltetését, ha az a közhitelesség és a nyilvánosság elve alapján működik. Az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége és nyilvánossága az Alkotmány 13. § (1) bekezdésében deklarált tulajdonhoz való jog - közelebbről az ingatlantulajdonhoz való jog - egyik garanciális biztosítéka. Mivel az ingatlan-nyilvántartás az ingatlanra vonatkozó jogok és tények nyilvántartására, sőt gyakran a jogok létrehozására is szolgál, az ingatlanforgalom alapvető garanciája a nyilvántartás nyilvánossága. Egyedül ennek alapján biztosítható a vélelem, hogy ingatlanra vonatkozó jogok, tények és egyéb adatok a jogszerzők - és bárki - előtt ismertek, vagyis, hogy senki nem hivatkozhat jogszerűen arra, hogy valamely adatról, amely az ingatlan-nyilvántartásban szerepel, nem volt tudomása.”

¹¹ 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés

¹² 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság 446/B/2003. AB határozatában kimondta, hogy az ingatlanügyi hatóságnak a hatásköre közérdeket szolgál, az ingatlan-nyilvántartás pontosságát és hitelességét hivatott biztosítani. Ezen kívül megállapította, hogy „a felmérési, térképezési és területszámítási hiba kijavítása, ha az az ingatlan határvonalainak és ezzel együtt területének módosulását eredményezi, érintheti az ingatlan-nyilvántartási térkép és az ingatlan-nyilvántartás korábbi területi adatai alapján fennálló tulajdoni viszonyokat. Azonban ez a beavatkozás nem csak annak az ingatlantulajdonosnak a jogait érinti, aki számára a kijavítás hátrányos, hanem hatással van minden érintett tulajdonos jogaira, akiknek földrészletére a felmérési, térképezési hiba kihatott. A földhivatal kijavítás tárgyában hozott döntése az érintett földrészletek tulajdonosai közötti jogvitát nem dönti el, olyan tényhelyzetet teremt, amelynek alapján a tulajdoni, birtoklási viszonyok rendezése a polgári jog szabályai szerint az érintett ingatlantulajdonosok megállapodásának tárgya, illetőleg ennek hiányában a bíróság hatáskörébe tartozik.”

5.3. A bírói döntés által okozott alapjogsérelem

Az Alkotmánybíróság a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatában azt is megállapította, hogy a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása.

Ugyanakkor az indítványozó álláspontja szerint minimális követelmény, hogy az eljáró bíróság ítéletének indokolásában legalább rámutasson arra, hogy a beszerzett bizonyítékok közül mit és miért fogadott el vagy nem fogadott el, illetve miért utasított el egyes bizonyítási indítványokat.

Alapvető fontosságú továbbá, hogy az egyes tényálláselemek logikai kapcsolatban álljanak az egyes bizonyítékokkal, azaz az indokolásból követhető legyen, hogy mi alapján jutott el a bíróság egy adott következtetésre a tényállás tekintetében, mire alapított egy adott tényt. Megállapítható, hogy az eljárások során ismertetett bizonyítékok alapul szolgálnak Indítványozó feltevéseire. Erős logikai kapcsolat áll fenn a tulajdoni lapok tartalma, és Indítványozó állításai között, a bíróságok azonban nem indokolták megfelelően, hogy a tulajdoni lapok, valamint a hatósági bizonyítvány tartalmát miért hagyták figyelmen kívül. A jogsérelem ezek alapján vitathatatlan, hiszen a bíróságok az alapvető logikai összefüggésekre nem derítettek fényt az eljárásokban.

A jelen esetben a támadott ítélet indokolása nem felel meg ezen kíváncsnak.

Az Indítványozó álláspontja szerint a bírósági ítéletek nem felelnek meg a tisztesség eljárás elvéből levezetett indokolási kötelezettségnek, tekintettel arra, hogy egy be nem szerzett irat alapján hoznak az Indítványozó hátrányára döntést.

A földhasználati joggal kapcsolatos bejegyzés az Indítványozó tudomása nélkül sérti az Alaptörvényben deklarált tulajdonhoz való jogot, hiszen a bérleti szerződés időtartamára vonatkozó kitétel bizonytalan helyzetbe kényszeríti, amely a mindenkori önkormányzat döntésétől függ. A bírósági ítéletek teljes mértékben kiüresítik a tulajdonhoz való jog tartalmát. A földhasználati jog ugyanis a tulajdonjoggal együtt értelmezhető, és a bíróságok nem bizonyították azt, hogy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés mi alapján történt meg. Indítványozó minden ingatlan-nyilvántartással kapcsolatos iratot előterjesztett az eljárás során. Álláspontunk szerint a bejegyzés alapjául szolgáló okiratot a bíróságoknak kellett volna beszereznie, hiszen ennek hiánya az Indítványozót önhibáján kívül nem helyezheti joghátrányok közé.

Indítványozó helyzetében sajnos egy bizonytalan állapot keletkezett. Azzal ugyanis, hogy az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre került a „bérleti szerződés időtartamáig” kitétel, az ingatlan tulajdonosa kedve szerint köthetett Indítványozóval olyan tartalmú szerződést, amelyet bármelyik pillanatban megváltoztathat, felmondhat. A kialakult állapot sérti Indítványozó tulajdonhoz való jogát, és a szerződési jogból eredő jogbiztonságát is.

6. Az alapjogsérelem bírói döntést érdemben befolyásoló jellege, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés volta

Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy az abban megjelölt alaptörvény-ellenesség a bírói döntést érdemben befolyásolja, vagy a panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Abtv. szerint e két feltétel alternatív, álláspontom szerint jelen ügyben mindkettő megvalósul.

6.1. Az alapjogsérelem bírói döntést érdemben befolyásoló jellege

A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme a fent bemutatottak szerint a jelen ügyben eljáró bíróságok nem megfelelő ítéleti indokolásai miatt megvalósult.

Jelen esetben tehát az ítéleti indokolásból a jogértelmezés általános szabályainak megtartása mellett nem következik az indítványozót marasztaló bírói döntés, így az – a fent idézett alkotmánybíróági elvi megállapításokra is tekintettel – sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett indokolási kötelezettséget, amely az ítélet alaptörvény-ellenességét eredményezi.

Szintén megvalósul álláspontom szerint a tulajdonhoz való jog sérelme a fent előadott tényállás és korábbi jogértelmezések alapján.

6.2. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdések az indokolási kötelezettséggel összefüggésben

Az indokolási kötelezettség, mint eljárási jog, valamint a tulajdonhoz való jog alkotmányos védelme kereteinek meghatározásában a T. Alkotmánybíróságnak bizonyos mérlegelési jogköre van.

Különösen indokolt lehet az, hogy a T. Alkotmánybíróság a fenti alkotmányos jogvédelmi határvonalát meghúzza az indokolási kötelezettségnek, mivel az Alaptörvény hatályba lépése óta csupán egy alkalommal – a fentebb már hivatkozott 7/2013. (III. 1.) AB határozatban – foglalkozott ezzel a testület, míg az ingatlan-nyilvántartás ilyen tartalmú hiányosságával és Alaptörvény-ellenességével még nem szembesült.

A 2012. január 1. napját megelőzően született alkotmánybíróági határozatok hatályon kívül helyezése, illetve a 13/2013. AB határozatban foglaltak szintén az érdemi elbírálás mellett szólnak: „A korábbi alkotmánybíróági döntésben megjelenő jogelvek figyelmen kívül hagyása ugyanakkor az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén is lehetségessé vált, a szabályozás változása a felvetett alkotmányjogi probléma újraértékelését hordozhatja.”¹³

Tisztelettel:

Mellékletek:

- Felperesi kereseti kérelem
- Keszthelyi Járásbíróság 5.P.20.026/2019/12. számú ítélet
- Felperesi fellebbezés
- Zalaegerszegi Törvényszék 3.Pf.20.463/2019/4. számú ítélete
- Felperesi felülvizsgálati kérelem
- Kúria Pfv.I.20.328/2020/3. számú végzése
- Keszthelyi Járási Hivatal által kiállított hatósági bizonyítvány
- Eljárások során szerzett tulajdoni lapok másolatai
- Jogi képviselő meghatalmazása

¹³ 13/2013. (VI. 17.) AB határozat Indokolás III/2. pont, 31. bekezdés.